

**Ethica Symbolica E Fabularum Umbris In Veritatis Lucem
Varia Ervditione Noviter evoluta**

Pexenfelder, Michael

Monachii, 1675

1. Saturni simulacrum. Cur senex? barba promissa? quid falx? sepens?
lapis in ore? clepsydra in capite?
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68709)

voravit. Verum cum Ops uno partu Jovem ac Junonem edidisset, Junonem quidem Saturno ostendit, Jovem verò clam nutriendum ablegavit, adhibitis interim Corybantibus Sacerdotibus suis, qui cymbalorum, tympanorumque pulsu obstrepebant, ne pueri vagitus audiretur. Cæterum Saturno natum recens filium deposcenti, Ops lapidem ostendit pannis involutum, eumque suum esse partum dicebat; quem ille arreptum, continuo in ventrem abstruxit. Posthæc cum Neptunum illa peperisset, eum quoque clam Saturno educandum curavit. Tertiò denique enixa gemellos Plutonem & Glaucom, hanc rursus marito monstravit, illum autem abscondit. Verum detecta tandem fraude, ubi Titan rescivit, fratri prolem masculam fuisse progenitam, suosque ea ratione pelli successione regni, unà cum filiis, qui *Titanes* à patre vocati, bellum adversus Saturnum suscepit; cuius exitus is fuit, ut victoriâ positus Titan, Saturnum, Opemque (Opim juxta quosdam) utriusque sororem in suam potestatem redactos muro incluserit, donec Jupiter adultus, devictis Titanibus, eos liberavit. Exinde Saturnus ab Oraculo didicerat, fore ut à filiis regno pelleretur, insidias Jovi struxit: sed hic iis deprehensis, patrem cælesti regno pepulit: Ille in Italiam profugit, ubi aliquamdiu apud *Lanum* regum antiquissimum latitavit: unde ea pars Italiæ *Latinum* est dicta. Saturno regnante auream fuisse ætatem Poëtæ fabulantur, terramque sua sponte, expertem vomeris & aratri peperisse fruges, communesque id temporis, & nullis distinctas limitibus, agrorum possessiones fuisse. Vide Symbolum 8.

Ethica.

I. (a) Saturni simulacrum antiquis pingebatur homo senex, calvus, proluxa barbâ, curvus, tristis & pallidus, modò nudo, modò obvelato capite; dextram armabat falx, sinistra ferebat serpentem, qui mordicus caudam apprehendens, circuli figuram representabat. Nihil horum mysterio caruit. (b) Per *Senem Tempus* designabant, inter res cæteras huius orbis antiquissimum: nam reliquis intereuntibus, Tempus manet. *Caput* modò obvolutum, modò detectum ostendit, multa tempore velari, ac velut oblivione obtegi; multa aperiri etiam tempore, quæ diu latuerunt. (c) *Barba* proluxa significat *Sapientiam*; nam juxta Thaletem, Tempus omnium est sapientissimum, quia cuncta reperit, eruitque. Eius filia est *Veritas*. (d) *Falx* illi velut ad res nascentes præputandas

B b b b

(a) Saturni simulacrum quid indicet. (b) Senex (c) Proluxa barba. (d) Falx.

tandas tribuitur, cum omnia tempore occidant & metantur. (e) *Serpens* orbicularis additur, quod rebus pereuntibus, & tempora nova, & res aliæ in orbem, veluti perpetua revolutione succedant. Horatius de arte Poët:

---- Mortalia facta peribunt;
 Multa renascentur, quæ jam cecidere; cadentque
 Quæ nunc sunt in honore.

Serpens in se revolutus ideo quoque Temporis signum est, quod tacite proserpat, & nullo edito strepitu dilabatur; vel quod annus seipsum fugiens, seque sequens instar serpentis in orbem glomeretur, inque se ipsum redeat. Virgilius:

Atque in se sua per vestigia volvitur annus.

Item hoc Symbolo exprimitur aternitas, quæ instar circuli, principio caret & fine: nulla sui parte incipit, nulla desinit. Extremum vero caudæ, serpentis ori inseritur, & occultatur, quod tempora nobis incognita & incerta sint: *Præsens* quippe cum instabile sit, & velocissime transcurrat, vix percipitur; *Præteritum* intueri non possumus: *Futurum* longè minus, quia nondum existit, & eius finis prorsus est incognitus, (f) *Lapidem* devoravit Saturnus, quia Tempus omnia consumit, etiam ferrum & lapides. Verè Poëta:

Septena quæ miracula
 Jaëtabat antè mundus:
 Septena sunt ludibria,
 Et nobiles chimæræ.

Etiam (g) *Clepsydra* imponitur Saturni vertici, & alæ junguntur humeris, quo significetur velocitas Temporis. Seneca

Volat ambiguis mobilis alis
 Hora.

Et Maro:

Stat sua cuique dies: breve & irreparabile tempus
 Omnibus est vitæ.

Et Ovidius 15. Metam.

Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu,
 Non secus ac flumen; neque enim consistere flumen,
 Nec levis hora potest: sed & unda impellitur unda,
 Urgeturque eadem, veniens urgetque priorem.
 Tempora sic fugiunt pariter, pariterque sequuntur,

Et

(e) *Serpens.* (f) *Lapis pro cibo.* (g) *Clepsydra.*

Et nova sunt semper : nam quod fuit antè , relictum est ,
Fitque , quod haud fuerat : momentaque cuncta novantur.

II. (h) Celebrata est illa Pittaei , unius è septem Græciæ sapientibus sententia : *ῥωδι καὶ ῥωδι* , noveris tempus . Neque sine causa veteres *Opportunitatem* seu *Occasionem* divinitate donarunt . Eius dea fuit hæc effigies : Virgo insitebat rotæ pennatis pedibus , seque ipsam in orbem eclerrimo gyro circumagebat , priore capitis parte capillis longis hirsuta , posteriore glabra , ut illà faciliè prehendi queat , hac nequaquam ; hinc verficulus :

Fronte capillatâ , post est Occasio calva .

Eius comes dicitur esse *Metanæa* seu *Pænitentia* : nam semel elapsam frustra suspires , revocésque . Quapropter Theophrastus , Laërtio teste , semper in ore habebat , *nullum esse sumptum pretiosorem tempore* . Egrege de hoc argumento Seneca epist. 9 . Ita fac , mi Lucili , vindica te tibi , & tempus , quod adhuc aut auferebatur , aut surripiebatur , aut excidebat , collige & serva . Persuade tibi hoc sic esse , ut scribo : quædam tempora surripiuntur nobis , quædam subducuntur , quædam effluunt : turpissima tamen est jactura , quæ per negligentiam fit . Omnia aliena , tempus tantum est nostrum . Ad pretium Temporis indicandum Antiqui tres diei partes hoc modo representabant . Tres virgunculæ , id est , *Hora* ad cæli fores excubandi servant vires . Prima est *Aurora* , veste rubicunda , clepsamidion , quod fluere incipiat , tenens manu . Secunda *Meridies* , candido habitu , sciothericum , seu horologium *Solare* dextrâ præferens . Tertia , *Vespera* , spadicea veste , horologium rotatile gestans ponderibus devolutis . Qui sapit , labentes arenulas , fugientem umbram rotularum devolutionem observat tempestivè . Seneca lib. 1 . de benef. c. 3 . Scribit , *Charites* sive *Gratias & Horas* (quæ occasionis sunt Symbolum) iisdem parentibus esse prognatas , scilicet Jovis & Eurynomes (nempe Themidis seu Pulchræ Legis) filias esse ; *Horas* quidem Seniores , *Gratias* verò juniores : ut significarent Veteres , Gratias Horis , id est , occasioni quasi subesse , abque ea pendere , adeò ut dilationem non ferant , sed horis opportunis præstari debeant aut admitti . Siracides monet c. 14 . *Non defrauderis à die bono , & particula boni doni* (alii legunt , *boni diei*) *non te prætereat* . Græcè *μὴ ἐπιδύπτας ἀγαθῶν* , particula boni desiderii , quasi dicat : In hac vita brevi quia curris ad aternitatem , cave ne ulla verorum bonorum cupido , tibi à Deo immissa , tuò vitiò cadat irrita & cassa .

Bbbb z

(i) III.

(h) Tempus est Occasio.